

ไทยพวนกับกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบบูรณาการ

The Phuan people and the integrated cultural tourism promotion strategy

ยุกุลวิษัฏ ภักดีจิกริวุฒิ, ปรัชญา เปี่ยมการุณ และ อภิรพี เศรษฐริกษ์ ตันเจริญวงศ์
Yukulwat Bhakdechakriwut, Prachaya Piemkaroon
and Apirapee Sretarugsa Tancharoenwong

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ไทยพวนกับกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาทุนภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ที่สามารถนำมาใช้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (2) เพื่อสร้างกลยุทธ์แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการจากทุนภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยพวนมีระบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์และมีทุน

ทางสังคมมาก โดยองค์ประกอบที่สามารถนำมาส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวได้คือ ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม คือ การนำเอาองค์ความรู้จากตัวบุคคล ชุมชน ภูมิปัญญา ปรากฏท้องถิ่น นำไปสู่การใช้ประโยชน์และความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตน ชาวไทยพวนเป็นกลุ่มที่มีทุนภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมที่สูงมาก เห็นได้จากความโดดเด่นของวิถีชีวิต ประเพณีที่มีความเป็นสามัญการ ดังนี้ (1) การทอผ้าพื้นบ้านของชาวไทยพวน (2) ลำพวนและลำตัดพวน (3) ประเพณีกำฟ้า ซึ่งพบว่ายังคงเป็นสิ่งที่ชาวไทยพวนในหลายพื้นที่ของประเทศไทยยังคงรักษาปฏิบัติ สืบต่อกันมา มากน้อยบ้างตามแต่ละพื้นที่ ในประเด็นต่อ

อาจารย์วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มาพบว่า เมื่อนำทุนทางวัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยพวนมาประยุกต์กับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อใช้เป็นจุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวแล้วนั้น สามารถเสริมสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้คือ การสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทอผ้า ย้อมสีเส้นด้ายด้วยตนเอง การทดลองแต่งกายแบบชาวไทยพวน การขับร้องลำตัดพวน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในประเพณีกำฟ้าที่สามารถสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยวได้ โดยสรุป การที่จะพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนนั้นมีความเป็นไปได้ โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับจุดอ่อน คือให้องค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ และเมื่อสามารถนำมาซึ่งการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ ก็จะทำให้ อุปสรรค คือการขาดความสนใจจากคนรุ่นใหม่ ลดน้อยลงเนื่องจากสามารถสร้างงานและสร้างอาชีพในด้านการท่องเที่ยวได้และยังจะมีส่วนร่วมให้เกิดความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ดังนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนกับกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ จึงสามารถทำได้ในรูปแบบการใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมที่อยู่บนฐานของทุนทางสังคม ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ประเพณี และในอนาคตสามารถนำกลยุทธ์ไปใช้ในการบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาของชาวไทยพวนในแต่ละท้องถิ่นของประเทศไทย เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ต่อไปและยังเป็นส่วนหนึ่งในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาวไทยพวนไม่ให้อ่อนหายไปได้อีกด้วย

คำสำคัญ: ไทยพวน / การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ / กลยุทธ์การส่งเสริม

Abstract

The Phuan people and the integrated cultural tourism promotion strategy is a qualitative research and a documentary research. The objectives of the research are: (1) To study the local wisdom capital and the cultural capital of Phuan people that can be utilised as cultural tourism resources. (2) To formulate an integrated cultural tourism promotion strategy based on the local wisdom capital and the cultural capital. The research found that Phuan people has been practicing a community-based management tourism. They have a strong ethnic identity and high social capital. The assets that can be utilised and promoted in tourism are their local wisdom and their cultures. The local wisdom is embedded in the community, the local people, and the local philosophers. The local wisdom is truly an asset of the community which brings about the sense of pride to the Phuan people. The local wisdom can be seen through i. the Phuan weaving style, ii. the Phuan traditional dance and music, and iii. the sky worshiping ceremony. All of the aforementioned practices are ubiquitous in the Phuan community nowadays. The research also reveals that when applying the cultural capital and traditions of Phuan people in creative community-based tourism, more activities can be created and can be integrated into the present tourist attractions. For example, allowing an opportunity for the visitors to i. participate in Phuan weaving and dyeing, ii. dress in Phuan traditional dress, and iii. sing and dance along the Phuan traditional dance

and music. The sky worshipping ceremony itself is fascinatingly impressive to the tourists. In conclusion, the integrated cultural tourism promotional strategy is feasible when strengthening the weakness of the community which is to provide a knowledge of creative community-based tourism management to the Phuan people so that they can create more activities to attract a large number of tourists. As tourism creates employment and income to the community, it will subsequently attract new generation to participate in the community-based tourism and will preserve the Phuan culture. Therefore, The Phuen people and the Integrated cultural tourism promotion strategy can be practiced by allowing community participation in order to create tourism activities that are built upon social capital, local wisdom, culture and traditions. The success story can be augmented and applied in other Phuan communities in other parts of Thailand. The creative community-based tourism offers both economic and cultural benefits as it helps conserving Phuan traditions and cultures.

Keywords: Phuan people / integrated cultural tourism / promotion strategy

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไทย เป็นอย่างมาก นับตั้งแต่มีการกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนาประเทศ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 4 โดยได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวใหม่ จาก การท่องเที่ยว

เพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยรากฐานองค์ความรู้ใหม่ที่มีลักษณะ เป็นองค์รวม อันได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวและสินค้าท่องเที่ยว องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว องค์ความรู้เกี่ยวกับมิติทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว (นฤตย นิมสมบุญ. 2545)

โดยนโยบายของภาครัฐมีเป้าหมายในการนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะสมมาตั้งแต่อดีตมาเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพและสปา ที่มีคุณภาพและมีมูลค่าเพิ่มสูง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน และการนำเอาทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยการนำเอาวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างผลิตภัณฑ์และบริการ ให้เป็นวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงทั้งมรดกวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และกิจกรรมทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟูหรือบูรณะมรดกทางวัฒนธรรม การปรับปรุงงานหรือซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ล้วนอยู่ในหลักเกณฑ์ของงานพื้นฐานด้านสังคมในการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว อันนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

ชาวไทยพวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความน่าสนใจกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆของประเทศไทย โดยชาวไทยพวนที่อพยพมาจากแคว้นเชียงขวางหรือบริเวณที่ราบสูงในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นกลุ่มที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นชาติพันธุ์ที่มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและมีเอกลักษณ์ของตนเองมา

ชำนาญ (ไพบูลย์ วิริยะพัฒน์ไพบูลย์, 2553) ไม่ว่าจะเป็
นคำสอน นิทาน วรรณคดี ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม
ศิลปกรรม และภูมิปัญญาต่างๆ จึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มชาติ
พันธ์ที่มีทุนทางสังคมที่ควรไว้แก่การฟื้นฟู อนุรักษ์ต่อไป

ด้วยเหตุนี้การศึกษาเรื่อง ไทยพวนกับกลยุทธ์เพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ จึงมี
ความน่าสนใจ เพื่อที่จะสามารถนำผลที่ได้มาใช้ในการ
เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กับชนเผ่าอื่นๆ ที่มีทุนทางวัฒนธรรมในรูปแบบใกล้เคียง
กัน รวมไปถึงชุมชนชาวไทยพวนที่อยู่ในพื้นที่ๆ ต่างๆ ได้
ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมของ
ชาวไทยพวน ที่สามารถนำมาใช้เป็นทรัพยากรทางการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมแบบบูรณาการจากทุนภูมิปัญญาและทุน
วัฒนธรรมของ ชาวไทยพวน

บททวนวรรณกรรม

1. ทุนทางสังคม

ในการที่จะดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะ
จะรูปแบบใดนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณา
ถึงพื้นฐานสิ่งที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยพื้นที่ดัง
กล่าวต้องมีองค์ประกอบทางด้านทุนทางสังคม คำว่าทุน
ทางสังคม (Social Capital) คือ การรวมกลุ่มเครือข่าย
ความร่วมมือของคนในสังคมเพื่อสร้างผลประโยชน์ต่อ
ส่วนรวม อันก่อให้เกิดพลังทางสังคม และเสริมสร้าง
ความเข้มแข็ง การแบ่งปัน เอื้ออาทรให้แก่กัน

องค์ประกอบของทุนทางสังคม สำนักพัฒนาสังคมและ
คุณภาพชีวิต ได้แบ่งไว้ดังนี้ (สำนักพัฒนาสังคมและ
คุณภาพชีวิต. 2546)

1. ทุนระดับบุคคล คือลักษณะ อุปนิสัยของคนใน
ชุมชน เช่นความเอื้ออาทร ความรู้ สติปัญญาและทักษะ
มีคุณธรรม มีวินัย และความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีใน
การทำงาน และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. ทุนระดับกลุ่ม และสถาบัน ได้แก่ สถาบัน
ครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนา การเมือง รวมทั้ง
องค์กรที่ตั้งขึ้นมา เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กร
ชุมชน สมาคมวิชาชีพ ฯลฯ
3. ทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม ครอบคลุมถึง
ระบบคุณค่า เช่น คุณธรรม วินัย จิตสำนึกสาธารณะ
วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

ซึ่งทุนทั้ง 3 ด้านนี้ มีลักษณะเฉพาะและความ
สำคัญที่แตกต่างกันออกไป และสามารถนำทุนในด้าน
ต่างๆ มาพัฒนาในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ โดย
เฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธ์ไทยพวน ที่มีองค์ประกอบ
ในทุนด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านทุนทางปัญญา
และวัฒนธรรม โดยอาจนำเสนอออกมาในรูปแบบของ
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)
จัดเป็นประเภทหนึ่งของการท่องเที่ยว ซึ่ง หมายถึงการ
ท่องเที่ยวไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ พร้อมกับได้เรียนรู้
เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และผู้คนที่น่าสนใจ
อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ (ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง , 2545)
นักท่องเที่ยวที่สนใจและชื่นชอบการท่องเที่ยว เชิง
วัฒนธรรมนั้นมีลักษณะที่เฉพาะกลุ่ม เช่น อาชีพ ฐานะ
ทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์รสนิยมและความสนใจ ที่ค่อน
ไปทางการศึกษา ทำให้อยากรู้อยากเห็นความแตกต่าง
และความหลากหลาย ของวัฒนธรรมของสถานที่ ที่ตน

อยากรู้ อยากเห็น เพื่อเปรียบเทียบกับของบ้านเมืองของตนอันสะท้อนถึงความเป็นนักคิด นักจัดการที่แสวงหาประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าความสนุกอย่างเดียวแบบนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเป็นที่ตั้งโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งต่อหมู่บ้านหรือ ประเทศที่ตนเข้าไปท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมจึงหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจ เพราะวัฒนธรรม กับมนุษย์มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกเพราะวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตมนุษย์อยู่ตลอดเวลา

อนุรักษ์ ปัญญา นูวรัตน์ (2542) ได้ให้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ 8 ประการสรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่าจะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในชุมชนมากน้อยเพียงใด
3. วิธีการและความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทางด้านการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่นเพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าท้องถิ่นนั้นๆ ต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใดและจำนวนเท่าไร
4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มี ความสมบูรณ์และมีคุณภาพ
5. ในการวางแผนการท่องเที่ยวไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผน จึงต้องมีความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วย เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของ ท้องถิ่นให้คงอยู่

6. เงินลงทุนแรงงานรวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยวควรมาจากชุมชนเจ้าของถิ่น เพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถ ควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้

7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยว

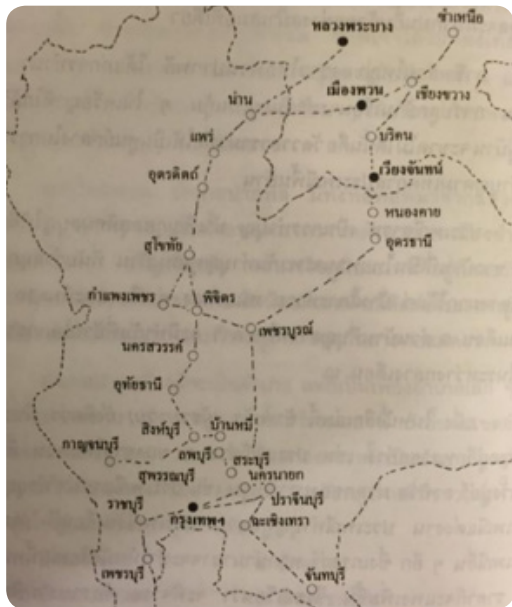
8. เรื่องราวและงานเทศกาลที่ จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และสภาพทางภูมิศาสตร์ ของท้องถิ่นก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยวควรพยายามขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

จากแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการ ดำเนินการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็น และแจ้งถึงระดับความต้องการในการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมยังต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากคนในท้องถิ่นและเอกชนในฐานะที่ เป็นผู้ชำนาญการเพื่อการ พัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป

3.ไทยพวน

พวน (Phuen, Puen) เป็นคำที่เรียกกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแคว้นเชียงขวางหรือบริเวณที่ราบสูงในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีอาณาเขตติดต่อกับญวน ได้ชื่อว่าพวน เพราะเชียงขวางมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านพื้นที่ ชื่อแม่น้ำพวน ชาวพวนนิยมตั้งถิ่นฐานสร้างที่ทำกิน บริเวณลุ่มแม่น้ำด้วยมีอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ไถนา เมื่ออพยพมาอยู่ในประเทศไทย จึงเลือกสถานที่สร้างบ้านเรือนอยู่ตามแม่น้ำลำคลอง สังเกตได้จากชาวไทยพวนอำเภอปากพลี

จะสร้างบ้านอยู่ตามลำคลองตลอดแนว ตั้งแต่ตำบลหนอง
 แสง ตำบลเกาะหวาย ตำบลเกาะโพธิ์ จนถึงตำบลท่าเรือ
 เป็นต้น ที่อำเภอเมืองนครนายก จะมีชาวไทยพวนอาศัย
 อยู่ที่ตำบลสาริกา และตำบลเขาพระชาวไทยพวนใน
 จังหวัดนครนายก เชื่อกันว่า อพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระ
 เจ้ากรุงธนบุรี ประมาณ ปี พ.ศ. 2322 เมื่อสมเด็จพระ
 เจ้ากรุงธนบุรีทรงโปรดเกล้าให้ สมเด็จพระเจ้าพระยา
 มหาศัตรียศึก ยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์และหัวเมือง
 ต่างๆ ซึ่งมีชื่อเรียกรวมกันว่า หัวพันทั้งห้าทั้งหก ประกอบ
 ด้วย เมืองคำม่วน เมืองคำเกิด เมืองเวียงไชย เมือง
 ไผศาลี เมืองซำเหนือ และเมืองเชียงขวาง ได้กวาดต้อน
 เอลาวเวียง(ลาวเวียงจันทน์) ลาวพวนและลาวโซ่ง มาไว้
 ที่เมืองร้าง (เพราะถูกพม่ากวาดต้อนราษฎรไปตั้งแต่สมัย
 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. 2310) เช่นเมือง
 สระบุรี ลพบุรี นครนายก และฉะเชิงเทรา

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงเส้นทางการอพยพของชาวพวน :
 โปธิ์ แซ่มลำเจียก (2537)

ระยะที่สอง ในราวปี พ.ศ. 2335 สมัยพระบาท
 สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมืองแกลงและเมืองพวน
 แข็งข้อต่อเมืองเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์จึงได้ยก
 ทัพไปปราบ และกวาดต้อนครอบครัวลาวทรงดำ(ลาว
 โซ่ง)และลาวพวนส่งมากรุงเทพฯ ลาวทรงดำถูกส่งไป
 อยู่ที่เพชรบุรี ลาวพวนถูกส่งมาที่เมืองลพบุรี สระบุรี
 นครนายก ฉะเชิงเทรา ราชบุรีและจันทบุรี ด้วย ระยะที่
 สาม ในราวปี พ.ศ.2370 เจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์ ก่อ
 กบฏต่อกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
 รัชกาลที่ ๓ โปรดเกล้าให้พระยาราชสุภาวดี(เจ้าพระยา
 บดินทร์เดชา) เป็นแม่ทัพ ขึ้นไปปราบกบฏ และได้
 กวาดต้อนครอบครัวลาวพวนมาไว้ที่อำเภอภินทรบุรี
 อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว
 จังหวัดลพบุรี และจังหวัดพิจิตร เป็นต้น ชาวไทยพวน มี
 อุปนิสัยขี้มขี้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ
 รักสงบ ยึดมั่นใน ขนบธรรมเนียมประเพณี มีวัฒนธรรม
 มีภาษา มีความผูกพันในระบบเครือญาติ เผ่าพันธุ์
 เป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านาน ชาวไทยพวนจะ
 พูดได้ทั้งภาษาไทยกลาง และภาษาไทยพวน โดยจะใช้
 ภาษาไทยกลางพูดกับคนต่างถิ่น แต่จะพูดภาษาไทย
 พวนกับกลุ่มชนเดียวกัน ในประเทศไทยปัจจุบันพบ
 การกระจายตัวของชาวไทยพวนอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด
 ซึ่งเกิดจากการอพยพ กวาดต้อนผู้คนด้วยเหตุผลต่างกัน
 ในหลายช่วงเวลา

ตารางที่ 1 แสดงจังหวัดที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่

จังหวัด	อำเภอ	อ้างอิง
จังหวัดหนองคาย	อ.ศรีเมืองใหม่ อ.โกสุมพิสัย	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดอุดรธานี	อ.บ้านฝ้อ และบ้านเชียง อ.หนองหาน	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดสุโขทัย	อ.ศรีสัชนาลัย อ.สวรรคโลก อ.ลานหอย	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดแพร่	อ.เมือง บ้านทุ่งแห้งเหนือ - ใต้	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดพิจิตร	อ.ตะพานหิน	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดพิษณุโลก	อ.วังทอง บ้านเข็ก	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดอุตรดิตถ์	อ.เมือง บ้านฝาง ผาจุก	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดสุพรรณบุรี	อ.บางปลาม้า อ.เมือง อ.ด่านช้าง อ.ดอนเจดีย์	สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554
จังหวัดสิงห์บุรี	อ.พรหมบุรี	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดกาญจนบุรี	อ.ไทรโยค อ.เลาขวัญ	สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554
จังหวัดเพชรบุรี	อ.ท่ายาง อ.ธงชัย อ.บ้านแหลม อ.แก่งกระจาน อ.เขาย้อย	สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554
จังหวัดลพบุรี	อ.เมือง อ.บ้านหมี่	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดนครนายก	อ.ปากพลี	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559
จังหวัดปราจีนบุรี	อ.ศรีมโหสถ อ.ศรีมหาโพธิ์ อ.บ้านสร้าง อ.กบินทร์บุรี	นาวิ ผาจันทร์, 2552
จังหวัดฉะเชิงเทรา	อ.พนมสารคาม อ.สนามชัย	นาวิ ผาจันทร์, 2552
จังหวัดน่าน	อ.เมือง	ชมรมไทยพวน จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2559

ที่มา: ตารางจัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย, 2559

ชาวพวนมีนิสัยรักความสงบ มีความโอปออ่อนอารี เป็นชาวพุทธที่ยึดมั่นในศาสนา รักอิสระ มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ มีความผูกพันในระบบเครือญาติ เผ่าพันธุ์ เคารพผู้อาวุโส เป็นชาติพันธุ์ที่มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและมีเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็น คำสอน นิทาน วรรณคดี ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรม และภูมิปัญญาต่างๆ จึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีทุนทางสังคมที่ควรไว้แก่การฟื้นฟู อนุรักษ์ต่อไป (ไพบูลย์ วิริยะพัฒนไพบูลย์, 2553) โดยอาจใช้การท่องเที่ยวจากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาช่วยส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไว้ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการนำกระบวนการทัศนของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เข้ามาเป็นทางเลือกใหม่ทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ถูกกำหนดโดยนักวิชาการหลากหลายโดย Crispin Raymond และ Greg Richards เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดดังกล่าวและนิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้เดินทางมาเยือนได้พัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554) กิจกรรมมีหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการทดลองทำอาหาร การทดลองทำศิลปะหัตถกรรม การทดลองใช้ชีวิตตามแบบอย่างผู้คนในชุมชน เพื่อให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์ของผู้คนและสถานที่นั้นๆ ผ่านประสบการณ์ตรง นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานและนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอีกหลายท่าน ได้นิยามคำว่าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการ

ท่องเที่ยวซึ่งนาทรัพยากร ทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่นั้นๆ มาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพื่อสร้างสรรค์ประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านกระบวนการ มีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยว ของโลกปัจจุบันที่มีจุดหมายเพื่อการสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมและเชื่อว่าจะช่วยให้ การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของความหลากหลายในวัฒนธรรม ซึ่งนอกจาก จะเป็นการเสริมแรงให้กับการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนของตนเองแล้ว ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริม พัฒนา ศักยภาพของการสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อนำประสบการณ์ที่ได้จากการท่องเที่ยวไปใช้ในวิถีชีวิตของตนเอง

5. การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT)

การท่องเที่ยวที่เกิดจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งผลักดันให้เกิดกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการสร้างระบบและกลไกให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองไว้ โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้มีนักวิชาการและนักปฏิบัติจากหลากหลายแหล่งได้นิยามไว้ดังเช่น การท่องเที่ยวคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

พจนาน (2540) ได้ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า หมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามำกำหนดทิศทางของ

การท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

โดยองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีทั้งหมด 4 ด้านคือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม, องค์กรชุมชน, การจัดการ และการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ชุมชนจำเป็นต้องบริหารจัดการทั้ง 4 องค์ประกอบให้เกิดความสมดุล เนื่องจากในแต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์ ความโดดเด่น และ อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป

6. การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Community Based Tourism: C-CBT)

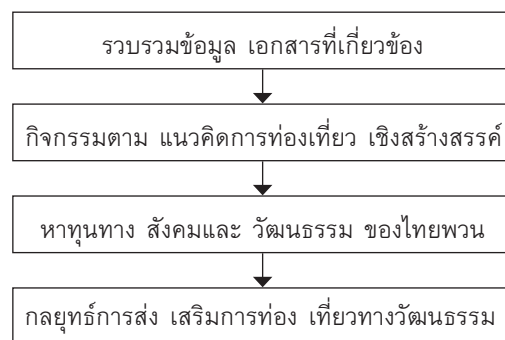
การผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เพิ่มคุณค่า หาความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ และแบ่งปันชุมชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เป็นการสร้างระบบและกลไกให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พื้นฟูศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองไว้ โดยมีการแบ่งสรรปันส่วนผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

ซึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วม (Active participation) ต้องมีความสร้างสรรค์ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน โดยเป็นการสร้างประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม อันเสริมสร้างผลลัพธ์เชิงบวกให้แก่ทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะ เป็นจิตสานึกอนุรักษ์ ความประทับใจในประสบการณ์ การกระจายรายได้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. รวบรวมเอกสารข้อมูลภาพถ่าย ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยพวนจากเอกสารต่างๆ
2. จัดหมวดหมู่ข้อมูล เป็นด้านประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรม
3. วิเคราะห์และ ตีความ ข้อมูล
4. เรียบเรียงข้อมูลที่วิเคราะห์
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

แผนภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาจากการรวบรวมเอกสาร หนังสือ ภาพถ่าย ที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ไทยพวน ในประเด็นด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ที่สามารถนำมาพัฒนาจากต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ ให้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม โดยใช้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ร่วมกับแนวคิดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยพวน สรุปได้ว่าชาวไทยพวน เป็นกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์และมีทุนทางสังคมที่น่าสนใจ อีกทั้งมีระบบการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน โดยองค์ประกอบของทุนทางสังคมที่โดดเด่นของชาวไทยพวน ที่สามารถนำมาส่งเสริมให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวได้ คือ ทุนภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม คือ การนำเอาองค์ความรู้จากตัวบุคคล ชุมชน ภูมิปัญญา ปราชญ์ท้องถิ่น นำไปสู่การใช้ประโยชน์และความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของตนเองทางด้านภูมิปัญญา และวัฒนธรรม จากการศึกษาพบได้ว่าชาวไทยพวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีทุนภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมที่สูงมาก อันจะเห็นได้จากความโดดเด่นของวิถีชีวิตประเพณีที่มีความเป็นสามัญการ ดังต่อไปนี้

1. การทอผ้าพื้นบ้านของชาวไทยพวน ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอันเกิดมาจากภูมิปัญญาความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยจะทอเป็นผ้า 2 ประเภทคือ ผ้าพื้น และผ้าทอลาย ใช้กระบวนการย้อมผ้าโดยการมัดเส้นด้ายเพื่อย้อมส่วนที่ต้องการหรือการมัดหมี่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ลายทอผ้าโบราณ ชาวไทยพวนปากพลีได้รวมตัวเป็นก

ลุ่มทอผ้าและสืบสานวิธีการทอผ้า เพื่อส่งต่อให้คนรุ่นหลังต่อไป

2. ลำพวนและลำตัดพวน เป็นศิลปะและวรรณคดีพื้นบ้านที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษของชาวพวน โดยเรียกคนล่ำว่า หมอลำพวน ผู้ลำตัดคำร้องขึ้นเองเป็นการแสดงความสามารถทางภาษาและเป็นการแสดงศิลปะการขับร้อง ทำนองซับซ้อน ใช้เสียงแคนเป็นดนตรีเพลงประกอบการแสดง เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับการถกเถียง ทุกข์สุขดิบ ถามข่าวคราว คำกลอนที่ใช้ลำนั้น มีทั้งคำที่นึกคิดขึ้นเดี๋ยวนั้น และคำที่ใช้ของเก่า เป็นการแสดงพื้นบ้านของชาวไทยพวนในงานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ ส่วนลำตัดพวนคือการนำเอาเพลงพื้นบ้านหลายชนิดมาตัดรวมเข้าเป็นบทเพลง เพื่อการแสดงลำตัดโดยมีลักษณะของเพลงและทำนองเพลงที่นำมาให้ลูกคู่รับมีจังหวะและทำนองที่สนุกสนาน

ภาพที่ 2 การลำพวน ผู้ล่ำจะนั่งล่ำ(ร้อง) แต่ถ้ารำประกอบการเลี้ยงผีจะมีการยืนลำพร้อม กับรำรำไปด้วย

ที่มา: วีระพงศ์ มีสถาน ,2548

3. ประเพณีกำฟ้า เป็นประเพณีสำคัญตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยพวน ที่อาศัยกระจ่ายไปอยู่ในหลายภูมิภาค เช่น ต.ไผ่หลิว อ.ดอนพุด

จ.สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี อุตรธานี หนองคาย แพร่ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และพิจิตร เป็นต้น แม้การรวมตัวในแต่ละถิ่นไม่มากนัก แต่ทุกแห่งต่างก็สามารถรักษาวิถีชีวิต และขนบธรรมเนียมดั้งเดิมไว้ได้อย่างดี (แปลก สนธิรักษ์,2504)

กำ หมายถึง การสักการบูชา (ภาษาพวน)

กำฟ้า หมายถึง การสักการบูชาฟ้า

ภาพที่ 3 ประเพณีกำฟ้า เป็นประเพณีของผู้สืบเชื้อสายไทยพวนในเขตอำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

ที่มา: รัชชดา พัดเย็นชื่น,2545

ภาพที่ 4 การแต่งกายของสตรีชาวไทยพวน ไปร่วมงานบุญประเพณี

ที่มา: โปธิ แซ่มลำเจียก,2537

วันขึ้น 3 ค่ำเดือน 3 เป็นวันกำฟ้า ก่อนวันกำฟ้า 1 วัน คือวันขึ้น 2 ค่ำเดือน 3 จะถือเป็นวันสุกดิบแต่ละบ้านจะทำข้าวบูน หรือ ขนมจีน พร้อมทั้งน้ำยา และน้ำพริกไว้เลี้ยงดูกัน มีการทำข้าวหลามเผาไว้ในกระบอกข้าวหลามอ่อน มีการทำข้าวจี ข้าวจีทำโดยนำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วนำมาปั้นเป็นก้อนขนาดพอเหมาะ อาจจะใส่ไส้หวานหรือใส่ไส้เค็มหรือไม่ใส่ไส้เลย ก็ได้ เสียบเข้ากับไม้ทาโดยรอบด้วยไข แล้วนำไปปิ้งไฟจนสุกหอม ข้าวจีจะนำไปเช่นไหว้ผีฟ้าและแบ่งกันกินในหมู่ญาติพี่น้อง พอถึงวันกำฟ้าทุกคนในบ้านจะไปทำบุญที่วัด มีการใส่บาตรด้วยข้าวหลาม ข้าวจี ตกตอนบ่ายจะมีการละเล่นไปจน ถึงกลางคืน การละเล่นที่นิยมได้แก่ ช่วงชัย มอญช้อนฝ้านางดั่ง ฯลฯ สาเหตุที่เกิดประเพณีกำฟ้า เพราะชาวพวนมีความสามารถในด้านการเกษตร โดยเฉพาะการทำนาสมัยก่อนต้องพึ่งพารธรรมชาติ ชาวนาจึงเกรงกลัวต่อฟ้ามาก จึงมีการเซ่นไหว้ สักการบูชา ซึ่งชาวบ้านรู้สึกสำนึกบุญคุณของฟ้าที่ให้น้ำฝน ทำให้มีประเพณีนี้เกิดขึ้นโดยแต่เดิม ถือเอาวันที่มีผู้ที่ได้ยินฟ้าร้องครั้งแรกในเดือน 3 เป็นวันเริ่มประเพณี แต่ทุกคนไม่สามารถได้ยินได้ทุกคน ภายหลังจึงกำหนดให้วันกำฟ้า คือ วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี

จากทฤษฎีปัญญาและทฤษฎีวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ที่ยกตัวอย่างมาทั้ง 3 ข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต (การทอผ้า) การละเล่น (ลำพวน) และ ประเพณี (กำฟ้า) ซึ่งยังเป็นสิ่งที่ชาวไทยพวน ในหลายทุกพื้นที่ในประเทศไทย ยังคงรักษาและปฏิบัติสืบมา มากน้อยบ้างตามแต่ละพื้นที่ เป็นสามัญการที่ปรากฏอยู่ทางด้านวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์กับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อใช้เป็นจุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวแล้วนั้น สามารถสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตัวอย่างได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการนำคุณทางปัญญาและคุณทางวัฒนธรรมมาสร้างรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ทุนภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชาวไทยพวน	รูปแบบกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
การทอผ้าพื้นบ้านของชาวไทยพวน	ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทดลองในการมีส่วนร่วม โดยอาจคัดเลือกกระบวนการที่ไม่มี ความยุ่งยากซับซ้อน เช่น ให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ย้อมสีเส้นด้ายด้วยตนเองก่อนที่จะส่งต่อให้ชาวบ้านเป็นผู้ทอ และนำส่งให้ในภายหลัง
ลำพวนและลำตัดพวน	ให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองแต่งกายในรูปแบบเช่นเดียวกับผู้แสดง รวมถึงการฝึกร้องขึ้นต้นโต้เพื่อตอบแบบง่ายอันเป็นลักษณะเฉพาะของลำพวน และอาจให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสร่วมแสดงด้วย หรือใช้การลำพวน ลำตัดพวน ในต้อนรับและอำล่านักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเยือนในชุมชน
ประเพณีกำฟ้า	ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดเตรียมอาหาร สำหรับใช้ในพิธีกรรม ในวันสุกดิบ ซึ่งจะให้เห็นภูมิปัญญาในการทำอาหาร และให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมการละเล่น ที่จัดในวันงาน จะทำให้ได้รับทั้งความสนุกสนานและความรู้ความประทับใจ

ที่มา: ตารางจัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย, 2559

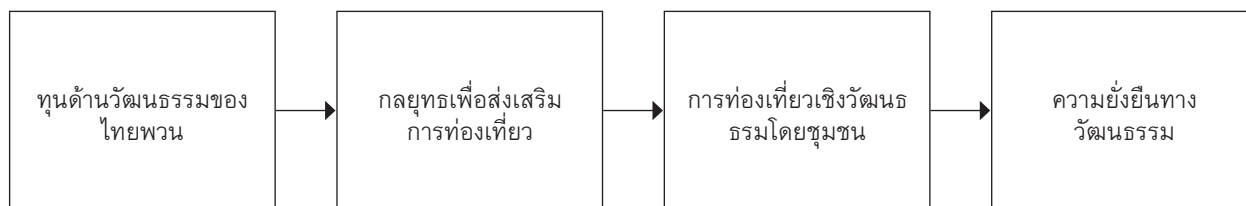
ซึ่งจากตัวอย่างกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประเพณีของชาวไทยพวน ดังที่ได้ยกตัวอย่างมานั้น สามารถนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ โดยหากจะพัฒนาเป็นกลยุทธ์ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ SWOT คือจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และ โอกาส ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์แล้วได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาส ทาง การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

<p>จุดแข็ง</p> <p>การกระจายตัวของชาวไทยพวน ในพื้นที่หลากหลายใน ประเทศ ทำให้เข้าถึงได้ง่ายในแต่ละภูมิภาค และการ ที่ยังสามารถรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชาติพันธุ์ไว้</p>	<p>จุดอ่อน</p> <p>การขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการให้เกิดเป็น กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจ ของนักท่องเที่ยว</p>
<p>อุปสรรค</p> <p>วัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่ ขาดแรงจูงใจในการสืบสาน สืบทอดภูมิปัญญา มีความเสี่ยงในการสูญหายทาง ภูมิปัญญาวัฒนธรรม</p>	<p>โอกาส</p> <p>กระแสความนิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาว ไทยและต่างประเทศ ที่สนใจการสัมผัสประสบการณ์ จริง ทางวัฒนธรรม</p>

ที่มา: ตารางจัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย, 2559

จากการวิเคราะห์พบว่า การที่จะพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนนั้นมีความเป็นไปได้ โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับจุดอ่อน คือให้องค์ความรู้ในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ และเมื่อสามารถนำมาซึ่งการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ ก็จะทำให้ อุปสรรค คือการขาดความสนใจจากคนรุ่นใหม่ ลดน้อยลงเนื่องจากสามารถสร้างงานและสร้างอาชีพในด้านการท่องเที่ยวได้และยังจะมีส่วนร่วมให้เกิดความยั่งยืน ทางวัฒนธรรมอีกด้วย

แผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ ทุนวัฒนธรรมของไทยพวน นำไปสู่ความยั่งยืนทางวัฒนธรรม

ดังนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนกับกลยุทธเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ จึงสามารถทำได้ในรูปแบบการใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมที่อยู่บนฐานของทุนทางสังคม ด้านภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม โดยเบื้องต้น ประเพณี ภูมิปัญญา ที่สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ คือ การทอผ้าพื้นบ้าน

ลำพวน และประเพณีกำฟ้า และในอนาคตสามารถนำกลยุทธไปใช้ในการบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาของชาวไทยพวนในแต่ละท้องถิ่นของประเทศไทย เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ต่อไปและยังเป็นส่วนหนึ่งในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาวไทยพวนไม่ให้อสูญหายไปได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

นฤตย์ นิมสมบุญ. (2545). **ประมวลผลงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประเทศไทย พ.ศ.2529-2544 ส่วนที่ 2 : รายงานการวิเคราะห์เนื้อหา งานวิจัย**

แปลก สนธิรักษ์. (2504). **พิธีกรรมและลัทธิประเพณี.** พระนคร:โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

นาวิ ผาจันทร์. (2552). **ชนชาติพันธุ์ไทยพวน.** สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2559. <http://www.kasetsomboon.org/>

โพธิ์ แซ่มลำเจียก. (2537). **ตำนานไทยพวน.** กรุงเทพมหานคร: กพลพิมพ์ พรินต์ติ้ง จำกัด

ไพบูลย์ วิริยะพัฒนไพบูลย์. (2553). **ประวัติศาสตร์พวนมาจากไหน.** นนทบุรี: เลิศชัยการพิมพ์.

พจนาน สุวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง. (2545). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยโป่งผาลาด เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่.

รัฐชดา พัดเย็นชื่น.(2545). **ประเพณีไทยพวน**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วิเชียร วงศ์วิเศษ. (2517). **ไทยพวน**. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.

วีระพงศ์ มีสถาน .(2548). **สารานุกรมชาติพันธุ์
พวน**. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย
มหาวิทยาลัยมหิดล

สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ. (2554). **แผนที่กลุ่ม
ชาติพันธุ์และภาษาในภูมิภาคตะวันตกของ
ประเทศไทย**. วารสารภาษาและวัฒนธรรม
ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม
2554). สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2559
จาก [http://www.tci-thaijo.org/index.php/
JLC/article/viewFile/20272/17614](http://www.tci-thaijo.org/index.php/JLC/article/viewFile/20272/17614)

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2554). **โครงการ
ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
(Creative Tourism Model)**. รายงานวิจัย
ฉบับสมบูรณ์เสนอต่อองค์การบริหารการ
พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน).

สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต. (2546). **ทุน
ทางสังคม (Social Capital)**. สืบค้นเมื่อ 15
มีนาคม 2558 จาก [http://pattanathai.nesdb.
go.th/Knowledge_pdf/social_capital.pdf](http://pattanathai.nesdb.go.th/Knowledge_pdf/social_capital.pdf)

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์.(2542). **โครงการศึกษาแผน
ปฏิบัติพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงราย พะเยา
แพร์ น่าน**. รายงานวิจัย . มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่